Tien verkiezingsnederlagen op rij en niemand grijpt in: wat is er aan de hand met de linkse losers van de SP?

Posted on 4 november 2025 by Roelof Bouwman

Van de 25 Kamerzetels die Jan Marijnissen in 2006 veroverde en de 37 zetels die Emile Roemer in 2012 peilde, zijn er nu nog maar drie over. Toch is van onrust in de SP niets te merken. Hoe kan dat?

Wanneer een voorheen succesvolle voetbalclub plotseling onder de maat gaat presteren, blijft dat doorgaans niet zonder gevolgen. Supporters beginnen zich te roeren, er wordt aangedrongen op de aankoop van nieuwe spelers en ook duurt het meestal niet lang of de positie van het bestuur en/of de trainer komt ter discussie.

Ook politieke partijen zijn met dit fenomeen bekend. Legendarisch is de hommeles die in 1990 uitbrak bij de VVD. Na een reeks slechte verkiezingsuitslagen moest eerst Ed Nijpels en daarna ook zijn opvolger Joris Voorhoeve het veld ruimen.

Maar het bleef gisten. Op een tumultueus verlopen VVD-congres in Zwolle wist zelfs erelid Hans Wiegel (‘Ik proef rancune en een verziekte sfeer’) de kolkende zaal niet

tot bedaren te brengen. Hij werd straal genegeerd en besloot voortijdig naar huis te gaan. 'Er loopt een spoor van bloed door Zwolle,' schreef *Het Parool* de volgende dag.

Levendige democratie

Niet veel later begon het te rommelen bij de PvdA. Partijleider Wim Kok kwam in 1991 zwaar onder vuur te liggen omdat hij als vicepremier en minister van Financiën medeverantwoordelijk was voor plannen om de WAO drastisch te versoberen. Partijvoorzitter Marjanne Sint trad af en op een buitengewoon partijcongres in Nijmegen moest Kok vechten voor zijn politieke leven. Als klap op de vuurpijl onthulde *Elsevier* dat er een heuse coup tegen Kok werd beraamd: door een 'bende van vier', met de Rotterdamse oud-burgemeester André van der Louw als prominentste lid. Gelukkig voor Kok liep het met een sisser af.

We kunnen lacherig doen over al deze schermutselingen. Maar ze lieten wel zien dat de VVD en de PvdA destijds beschikten over leden die zich betrokken voelden bij de koers en het welvaren van hun club. In een levendige democratie hóórt dat ook zo te zijn.

In 2025 is de situatie heel anders. Om te beginnen zijn veel politieke partijen leeggelopen. Zo had het CDA in 1980 ruim 162.000 leden. Nu zijn dat er nog maar 26.000. In dezelfde periode kelderde het ledental van de VVD van 102.000 naar 20.000. Minstens zo opmerkelijk is dat de overgebleven partijleden zich nauwelijks nog roeren, zelfs niet wanneer de eigen club in acuut degradatiegevaar verkeert.

Neem de SP. Bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2006 sleepte lijsttrekker Jan Marijnissen liefst 25 zetels in de wacht. De SP werd de derde partij van het land, na het CDA en de PvdA en vóór de VVD en de PVV.

In 2012 gloorde een nog beter resultaat. Een maand voor de Tweede Kamerverkiezingen stond de SP in de peilingen op 37 zetels en leek lijsttrekker Emile Roemer op weg naar het Torentje. *HP/De Tijd* riep hem uit tot 'Nederlander van het jaar' en zelfs het Duitse weekblad *Der Spiegel* schreef op bewonderde toon over de '*SP-Spitzenkandidat und mögliche nächste Premierminister*'.

Helaas voor de SP liet Roemer zich tijdens de verkiezingsdebatten in de luren leggen door zijn belangrijkste rivaal Mark Rutte. Eindresultaat: 15 zetels.

Geen strijdlust

Na het aantreden van Lilian Marijnissen, in december 2017, begon het nog veel erger mis te gaan met de SP. Bij de ene na de andere verkiezingen werd stemmenverlies geleden. De implosie van de SP ging door toen Jimmy Dijk eind 2023 de kar ging trekken. Dat was in 2024 al zichtbaar bij de Europese verkiezingen, toen de partij bleef steken op slechts 2,2 procent van de stemmen. Vorige week bij de Tweede Kamerverkiezingen zakte de partij nog verder weg (1,9 procent) en leed de SP haar tiende nederlaag op rij – een unicum. Van de 25 Kamerzetels die Jan Marijnissen in 2006 veroverde en de 37 zetels die Emile Roemer in 2012 peilde, zijn er nu nog maar drie over, en daar is dan ook nog een restzetel bij.

Toch valt van onrust in de partij niets te merken. 'De achterban van de SP is samen met de partij oud geworden,' constateerde politicoloog Menno Hurenkamp vorige week in *De Telegraaf*. Zou dat het zijn? Het lijkt wel of de partijleden tot de conclusie zijn gekomen dat krimp het hoogst haalbare ideaal is. Van strijdlust geen spoor. En dat voor een partij die in 1971 werd opgericht onder de naam KPN/ML ('Kommunistiese Partij Nederland/Marxisties-Leninisties') en waar jarenlang werd gedweept met Jozef Stalin en Mao Tse-toeng.

De lamlendigheid bij de SP is zorgelijk, ook voor wie van Jimmy Dijk en zijn kameraden niets moet hebben. Politieke partijen zijn in ons bestel de verbindingsschakel tussen kiezer en gekozenen, tussen burger en overheid. Die belangrijke rol kunnen politieke partijen niet vervullen wanneer ze slechts beschikken over een handjevol merendeels apathische leden.

Wynia's Week *verschijnt 156 keer per jaar en wordt* ***volledig mogelijk gemaakt*** *door de donateurs. Doet u mee, ook straks in het nieuwe jaar?* ***Doneren kan zo.*** ***Hartelijk dank!*** *Donateurs kunnen ook reageren op recente artikelen, video's en podcasts en ter publicatie in Wynia's Week aanbieden. Stuur uw publicabele reacties aan reacties@wyniasweek.nl. Vergeet niet uw naam en woonplaats te vermelden (en, alleen voor de redactie: telefoonnummer en adres). Niet korter dan 50 woorden, niet langer dan 150 woorden. Welkom!*